

Stibicová Jarmila (* 1933)

Ponúkame Vám pre žiakov veľmi atraktívny príbeh Stibicovej Jarmily, ktorý je v súčasnosti aj mimoriadne aktuálny. Keď je v akejkoľvek krajine demokracia a jej princípy v ohrození, sú to práve takéto príbehy, ktoré nám môžu ukázať tú správnu cestu, po ktorej by sme sa mali uberať a zachrániť tak hodnoty a myšlienky demokracie.

Pani Stibicová sa nikdy nebála postaviť sa moci aj napriek tomu, že bola stredoškolskou učiteľkou, štátnou zamestnankyňou. Atmosféru, v ktorej v časoch komunizmu žila, veľmi pekne vystihuje jej myšlienka: „*Když jste vyšel z domu, tak jste nikdy nevěděl, jestli se zase vrátíte*“.

Bola odsúdená, prepustená zo školy, pracovala aj ako upratovačka, aj súkromne vyučovala angličtinu. V roku 1977 podpísala Chartu 77, a od tej doby sa nemohla nikde uplatniť. Neustále bola perzekvovaná, no napriek tomu sa zapájala do ďalších protirežimových aktivít. Až po Nežnej revolúcii sa opäť mohla vrátiť do školských lavíc a popritom byť naďalej aktívnou v občianskom hnutí. Jej príbeh nás naplňa nádejou, že stojí za to bojovať za uchovanie všeludských a demokratických hodnôt, že je veľmi dôležité byť občiansky aktívnym a angažovaným človekom v každej spoločnosti a v každej dobe.

S príbehom pani Jarmily sa môžete bližšie zoznámiť tu:

 príbeh

 podcast

Aktivita 1

Ako sa žilo v období normalizácie

Téma:

príbeh 20. storočia, oral history, konfrontácia rodinnej a oficiálnej pamäti, normalizácia,

Cieľ:

oboznamovať sa aktívne s našou históriou prostredníctvom príbehov, vnímať minulosť z perspektívy iného človeka i vlastnej rodiny, aktívne získavať nové poznatky i zručnosti, kritické poznanie minulosti, kultivovať kolektívnu pamäť, uvedomovať si mnoho rozporuplných informácií a aktívne vyhľadávať pravdivé informácie, rozvíjať občianske a komunikatívne kompetencie

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, dobové dokumenty, filmy, dobová tlač, predmety, artefakty, počítač, internet, rodinné fotografie, kroniky

Postup

- Žiakov oboznámime s príbehom pamätníčky spôsobom, ktorý bude pre žiakov najpriateľnejší (čítanie učiteľom, žiakom, žiakmi, vypočutie podcastu, nahrávok, ilustrácia fotografiami z albumu pamätníčky)
- Tému príbehu podporíme doplňujúcim ilustratívnym materiálom: dobové fotografie, dobové dokumenty, ukážky dobových filmov, seriálov, ukážky textov dennej tlače,...atď.).
- Aktivitu realizujeme v niekoľkých fázach:

1. časť: Úvodnú časť aktivity venujeme základnému oboznámeniu s dobovou problematikou

- Vedeťme diskusiu so žiakmi o ich poznatkoch, ktoré majú o období normalizácie a zisťujeme pramene ich získavania.
- Porovnáваме poznatky z rodinnej pamäte s oficiálnymi, historicky podloženými informáciami.
- Poukazujeme na rozporuplnosť informácií a možnú konfrontáciu počas pripravovanej aktivity, nakoľko často spomienky prarodičov ovplyvňuje nostalgia, mnohé nepríjemné udalosti zo svojej pamäte vytesnili a spätne vnímajú svoju minulosť ako relatívne harmonickú.

2. časť: Zadáme žiakom úlohu na (cca 2 týždne):

- vyzveme žiakov, aby sa pokúsili pozbierať vo svojich rodinách dobový materiál, exponáty, dobové ilustratívne artefakty
- popri tom vedú rozhovory s prarodičmi, staršími rodinnými príslušníkmi, pamätníkmi

.....>

3. časť:

- V ďalšej fáze sa pokúsime interpretovať a hodnotiť vyzbieraný materiál.
- Diskutujeme o skúsenostiach žiakov s rodinnou pamäťou, zapojení ostatných členov rodiny
- Pracujeme s ďalšími zdrojmi informácií a snažíme sa spoločne popísať život v období normalizácie a pochopiť súvislosť medzi politickými dejinami a dejinami obyčajného, všedného života.
- Môžeme zároveň využiť aj zbierky miestneho múzea, knižnice, archívu

4. časť: V tejto časti nasleduje príprava výstavy. Vyžaduje medzipredmetovú spoluprácu a zapojenie viacerých vyučovacích predmetov (výtvarná výchova, informatika, dejepis, občianska náuka, slovenský jazyk a literatúra,...atď.)

- žiaci pripravujú výstavu dobových artefaktov
- na hodinách výtvarnej výchovy pripravujú propagačné a propagandistické plagáty, ktoré budú inšpirované socialistickými a komunistickými vzormi z dôb totalitného komunistického režimu. Budú slúžiť ako pozvánka na podujatie v duchu vtedajšej doby.
- na hodinách informatiky žiaci pripravujú tematické prezentácie, ktoré budú predstavené na vernisáži výstavy (stravovanie, nakupovanie, televízna tvorba, reklamy, hudba, voľný čas, PO SZM, SZM, KSČ, mestá a obce, dodržiavanie ľudských práv, náboženský život, bývanie,...atď.)
- upozorňujeme na prípravu podujatia bez sentimentu a spomienkového optimizmu. Pokúšame sa predstaviť reálny obraz o spoločnosti v časoch totality s poukázaním na porušovanie ľudských práv v rôznych oblastiach života
- Poukazujeme na zmeny spoločenskej klímy po okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy, poučením z krízového vývoja i normalizáciou, ktorá úplne zmenila životy občanov ČSSR. Pripomínáme manipuláciu s ľudskými osudmi i prenasledovanie odporcov režimu, prípadne nútenú migráciu časti obyvateľstva.

5. časť: Realizácia výstavy s prezentáciami a diskusiami

- pre realizáciu výstavy zabezpečíme miestnosť, techniku, materiál potrebný pre realizáciu.
- Ako školskú udalosť pripravíme vernisáž výstavy, na ktorú môžeme pozvať rodičov, starých rodičov
- Vítané je doplnenie programu o besedu s pamätníkom vtedajšej doby, s niekým, kto zažil represie totalitného režimu
- Aktivitu môžeme tiež doplniť premietaním historických dokumentov, dobovou filmovou tvorbou, prezentovaním televíznej tvorby,... atď.
- Pripravíme hormonogram služieb žiakov, ktorí sa budú striedať pri prezentáciách a predstavovaní výstavy a jej artefaktov
- Prezentujeme na webe a stránkach školy, miestnych, komunitných novinách a pod.

.....>

- **Reflexia:** Diskutujeme so žiakmi o pocitoch z aktivity, ako sa cítili ako aktívni tvorcovia podujatia. Ako sa im páčilo zoznámiť sa s našou minulosťou, o ktorej sa učia z úplne iného uhla pohľadu? Čo vnímajú ako najväčší prínos? Aké poznanie minulosti i samého seba im to prinieslo? Rozprávame sa s nimi, ako si predstavujú, že by mohli pokračovať v činnosti a nadviazať na to, čo sa im podarilo?
- Na záver spoločne na základe nového poznania zhrnieme významné historické udalosti a fakty, ktoré obdobie normalizácie najviac charakterizovali

Aktivita 2

Občianstvo a ja

Téma:

príbehy 20. storočia, oral history, totalita a jej dopad na ľudské práva a slobody, občianstvo, aktivizmus, angažovanosť vo veciach verejných

Cieľ:

oboznamovať sa aktívne s našou históriou prostredníctvom príbehov, rozvíjať občianske a komunikatívne kompetencie, pochopiť dopady totality a možnosti demokracie, uplatňovať demokratické práva a vymoženosti

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, počítač, internet, tabuľa, flipchart

Postup

- Porozprávame sa so žiakmi o období totality, snažíme sa zmapovať ich poznatky z tohto obdobia. Zameriame sa na zdroje informácií a analyzujeme hodnovernosť informácií a fakty. Zisťujeme ako ich mienku ovplyvňujú rodinné skúsenosti a spomienky prarodičov.
- Následne ich oboznámime s príbehom pamätníčky. Poukazujeme na obmedzovanie ľudských práv, na ničenie ľudských životov, odoberanie ľudskej dôstojnosti a zároveň vyzdvihujeme neochvejnosť niektorých ľudí, odvahu postaviť sa zlu a systému.
- Pýtame sa ich, či tiež počuli o niekom, kto bol v časoch totality prenasledovaný, perzekvovaný alebo nejako postihovaný režimom. Navzájom si žiaci pozdieľajú svoje skúsenosti
- **Následne realizujeme brainstorming/brainwriting:**
 - Vedeťme diskusiu o tom, či ich v súčasnosti ako občanov tiež niečo hnevá, či sú s niečím vo svojom okolí nespokojní. Diskutujeme o ich postrehoch.
 - Pýtame sa ich, či by si vedeli predstaviť, že by mohli napomôcť nejakej zmene vo svojom okolí.
 - Rozprávame sa o tom, čo by to mohlo byť a ako by to mohlo prebehnúť.

.....>

- Nápady žiakov zaznamenávame na tabuľu
- Vedeťme diskusiu o tom, aký zmysel a význam má občianska angažovanosť, komu, čomu a ako môže pomáhať?
- Vrátime sa späť k zápisom na tabuľu a pokúšame sa vytypovať občiansku aktivitu, ktorá by bola pre triedu najpriateľnejšia a realizovateľná a zároveň prospešná vo veciach verejných
- Vyzveme žiakov, aby premysleli plán na občiansku aktivitu. Podnecujeme ich k tomu, aby spoločne vymysleli projekt, ktorý by pomohol občanom v ich okolí
- Môžu sa inšpirovať činnosťou rôznych občianskych organizácií a príbehom pamätníčky
- Vedeťme žiakov k aktivizácii a občianskej angažovanosti vo veciach verejných vo svojom okolí
- Zadáme čas, v ktorom vypracujú po vzájomnej dohode podrobný projekt. Zvolíme si ako budú projekt vypracovávať. Buď ako celá trieda, alebo ich rozdelíme na skupiny. Rozhodujeme sa na základe preferencií žiakov
- Hotový projekt/projekty prezentujeme v triede, škole, na zastupiteľstve obce, mesta
- Poveríme žiakov, aby preskúmali možnosti získať podporu projektu (osobnú, materiálnu, finančnú,...atď.)
- Presvedčíme ich o tom, aby urobili všetky kroky pre to, aby projekt neostal v podobe založeného projektu, ale aby využili možnosti ho zrealizovať sami alebo ho ponúkli kompetentným organizáciám
- Sledujeme dopady realizácie a informujeme o úspechoch projektu v dostupných médiách
- Diskutujeme o príbehu, živote a osudoch ľudí v časoch totality. O krehkosti demokracie a potrebe starať sa o ňu a dokazovať demokratické princípy každodenným správaním. Hovoríme o sile človeka v boji za demokraciu i o neobmedzených možnostiach občana v tomto boji. Poukazujeme na nebezpečenstvá vyplývajúce z nezájmu o ochranu ľudských práv a slobôd a z ich nedodržovania.
- Opäť sa vrátime k príbehu pamätníčky a vyzdvihujeme jej hrdinstvo v dobe, ktorá nepriala všeľudským hodnotám.